

KRIGEN OG ENGLANDS ARBEIDERE.

De fire år som ligger mellom Dunkerque 1940 og Normandie 1944, betyr den største kraftspenning i Englands historie, og de har gitt Churchill en plass ved siden av William Pitt i verdenshistorien. Med rette har han fått æren for reisningen av invasjonstyrkene, men den dypeste årsk til at han har maktet kjempeoppgaven, er at han bare er eksponenten for den stolte og selve livsvilje som præger hele det engelske folk. Fordi de engelske arbeidere så å si uten unntak fra første stund gikk inn for å redde Europa fra nazismens forbannelse, var det mulig å nå det churchillske tempo i opprustningen. - Under forrige verdenskrig var en stor del av arbeiderbevegelsen i England motstandere av krigen; de hadde ikke gitt opp håpet om å kunne appellere til de tyske arbeidere, og de var utproget pasifistisk innstilt. Foran den annen verdenskrig hadde arbeiderbevegelsen derimot på forhånd gjort seg førtrolig med at Hitlerriget bare kunne kruses med militær makt, og det var arbeiderbevegelsen som reiste den skarpeste opposisjon mot Chamberlains linchenpolitikk. Ved krigsutbruddet sluttet arbeiderpartiet en overenskomst med de borgerlige partier om ikke å bekjempe hverandre ved suppleringsvalgene, men de avslø tilbudet om å la seg representere i regjeringen. Arbeiderbevegelsen var derfor ikke kompromisert ved Chamberlainpolitikken, og da Churchill kom til roret, var arbeiderpartiet villig til samarbeid. Fagbevegelsens sterke menn, Ernest Bevin, som hadde skapt det mektige transportarbeiderforbundet, ble arbeidsminister. Han har hovedæren for den radikale reorganisering som ble gjennomført i landets arbeidsliv, og som har ført til at i 1943 23 millioner kvinner og menn i Storbritannia hadde full dags beskjeftigelse i krigsindustrien eller de væpnede styrker. Et imponerende tall i betraktning av at landet har 16 millioner mannlige og 17.25 millioner kvinnelige innbyggere i alderen 14 - 65 år. - Ved frivillig overenskomst ga arbeiderne så lenge krigen varer, avkall på mange av de rettigheter de hadde kjempet seg til gjennom generasjoner, streikerett, 8 timers dag og rett til fritt å velge sin arbeidsplass. Sommeren og vinteren 1940 var det som en besettelse hadde gripet Englands arbeidere; i de ufærdige og utilfredsstillende fabrikkene ble det arbeidet døgnnet rundt, uten at noen spurte etter arbeidstidens lengde. De den verste foran var over, ble en mer rasjonell drift innført, arbeidstiden ble satt ned - den var i juli 1943 gjennomsnittlig 53 timer uke for voksne mannlige industriarbeidere, 46 timer uke for voksne kvinner, 3-5 timer kortere for ungdom. - Arbeiderne har ikke bare ofret på krigens altar, de har også vunnet en rekke fordeler. Lønnsnivået er hevet, først og fremst for de laveste lønnsgrupper. Lønnsarbeiderne har fått lovfestet minstelønn, som er økt med ca. 100 % under krigen (Løveøkonomisteningene er gått opp med ca. 30 %), gruvearbeiderne er kommet opp på samme lønnsnivå som høyt kvalifiserte industriarbeidere, kvinnene har i mange tilfelle oppnådd samme lønn som mennene. Den utstrakte statskontrollen over krigsviktige industrier har vært til gunst for arbeiderne, og det er under ledelse av arbeidsministeren satt i gang et stort sosialt velferdsarbeid for arbeiderne. Sæd det forserte tempo som krigen krever, er mange arbeidsulykker ikke til å unngå, men det blir gjort meget for å verne om arbeidernes helse, og sunnhetstilstanden er bedret under krigen i de dårligst stille lag, takket være bedre lønn, en rikelig rasjonering og alle de utmerkede bedriftskjøkkene. - Regjeringens finansieringspolitikk har gått ut på å dekke mest mulig av krigsankostningene gjennom direkte skatter, først og fremst på store inntekter og formuer. De indirekte skattene, som tenger mest på småårsfolk er ikke økt i samme forhold som de direkte, og det gjøres stor forskjell på nødvendighetsartikler og luksusvarer. Matvarer og en del andre livsviktige varer er unntatt fra omsetningskatten. Den voldsomme beskatningen av høye inntak-

ter har bidratt til å jevne ut den sosiale kløften som har vært en forbannelse i det engelske samfunn. (I 1938 hadde 12.000 personer i landet en nettoinntekt på 4-6.000 pund, 1941-2 var tallet redusert til 1.170.) Samarbeidet mellom industriledelse og arbeidere får et godt uttrykk i de rådgivende produksjonskomiteer med representanter for begge parter som er dannet i alle regjeringens rustningsbedrifter og i en rekke andre. De har bidratt meget til å øke tempoet i produksjonen og stimulere arbeidsgleden. - Men krigen har ikke opphevd det dypt klasseskillet i England, og tyske aviser har gjort æren blåst av de streikene som har vært i England under krigen. Særlig i gruveindustrien har det vært en del konflikter, som har sin rot i tiden før krigen. Gruveindustrien har lidt under en alvorlig depresjon like siden forrige krig, og gruvearbeiderne har alltid hørt til de stolteste arbeidsherrer som har sett seg i mot alle forsøk på å få landsomfattende tariffavtaler og statskontroll. Under krigen har gruvearbeiderne oppnådd disse fordelene, men det har likevel vært nødvendig å utskrive arbeidere til gruvene. Etter konflikten våren 1944 fikk gruvearbeiderne en avtale som med deres 40 timers arbeidsuke sikrer dem den høyeste timelønn av alle britiske arbeidere. Avtalen skal gjelde til 1948. Det er rimelig at det også har vært en del konflikter i den nye krigsindustrien som trekker til skarer av uøvde og udisiplinerte arbeidere, men tallet på tapte arbeidsdager p.g.a. streik har likevel i løpet av krigens første fire år vært mindre enn 1/2 dag pr. arbeider, d.v.s. omtrent fjerdaparten av det det var i samme tidsrom forrige verdenskrig. - Med freden i sikte er arbeiderne atter med større iver gått i gang med å drøfte sine egne problemer. Det er klart at det er mange muligheter for konflikter når krigsadministrasjonen skal utvikles. Alle er enige i at arbeidsløsheten er den store fare som må unngås, men det er meget delte meninger om i hvor stor utstrekning regjeringen skal beholde kontrollen over samferdselsmidler og industri. Det konservative parti er stort sett stemt for å gå tilbake til privat drift hurtigst mulig, mens arbeiderne, særlig i gruveindustrien, ønsker å beholde statskontrollen. Det har også vært en del misnøye blant arbeiderne med at regjeringen ikke setter større fart i arbeidet med sin store sosiallovgivning. Den engelske arbeiderbevegelse er tradisjonsbundet og, bortsett fra enkelte grupper, lite revolusjonær, men den har styrket sin makt og selvfølelse under krigen. Samarbeidet med den russiske fagbevegelse, som er begynt under krigen, betyr en styrkelse av de radikale tendenser som kan komme til å spille en stor rolle etter krigen.

SPANIA.

Franco begynner å få vanskeligheter. Ifølge svenske pressemeldinger har det blåset opp kamper på store strøkninger på grensen til Frankrike. Spanske republikanske partisanstyrker foretar masser over grensen med støtte av sympatisører blant befolkningen. Disse spanske partisanene har spilt en stor rolle under befrielsen av Syd-Frankrike. De tilhører en Anti-Franco bevegelse "Junta de Union Nacional" og det drøier seg om en samlet styrke opp til 100.000 mann.

Franco har flere ganger protestert hos de Gaulle - men uten svar. Han har til og med tilbudt de Gaulle hjelp til å undertrykke "terroristiske maquis elementer" i Syd-Frankrike. Likeledes for å sikre seg popularitet og sikker posisjon framover har han bunnskrøpet det allerede skrapete Spania og sendt mat og klær til Belgia. Det har vært sterk opposisjon i Belgia over at disse forsendelser er blitt mottatt. Den franske republikanske pressen har gitt uttrykk for håp om en rensningsaksjon i Spania av spanierne selv og spanske republikanske flyktainger i Frankrike, som her-uaugått tyskere og kollaborasjonister har bidt sterk sympati hos motstandsbevegelsen i Frankrike. Det går også en strøm av Francofiendtlig propaganda - trykt på fransk

side - over grensen.

Spania var det første land i Europa som åpent tok avstand fra fascistene, men republikanerne ble nedkjempet og undertrykket med støtte av tyskerne og "svartskjortene". Regjeringen fikk liten eller ingen støtte av det øvrige Europa, og selv Churchill uttalte nylig at Spanias innenrikspolitikk var et "indre anliggende".

Det er av interesse å lese en artikkel i den konservative avis Yorkshire Post hvori det framholdes at en opprettelse av monarkiet i konstitusjonelle former sannsynligvis var den beste løsningen av det spanske innenrikspolitiske problem.

Selv fra konservativt hold synes man således å tro at Franco-regimet ikke blir av lang varighet.

VANN I ØRKEDE! - POTETER I NORGE.

Det fortelles fra politelig hold at bønderne i dag helst selger sine poteter på "svartebørsen" til priser, som ligger 100% eller mere over maksimalpris. Det minner oss om en historie fra en annen krig, hvor det fortelles at under et felttog i Ørkenen hadde en enkelt tropp satt seg i besittelse av den eneste tilgjengelige oase, og til tross for at soldatene holdt på å tørste ihjel, nektet de å utlevere vann for soldatene hadde gitt fra seg alle sine penger og verdigjenstander. Det fortelles intet om nasjonaliteten til disse høkere, men det skulle ikke forundre oss om de ved nærmere granskning ville vise seg å være visse norske bønder.

NORGES NYTT.

D/S "Standard", tilhørende J. S. Stang ble torpedert utenfor Bodo den 14/10. Skipet ble truffet midtskips og delt i to. - D/S "Christiania", Sønnefjeldske Dampskipsselskap, er gått på en mine utenfor Ålesund om formiddagen den 19/10. Skipet kom inn til byen ved egen hjelp, men sterkt skadet. - D/S "Inger Johanne" tilhørende Jacob Kjelds, ble torpedert utenfor Akerøya mellom Tom Kristiansand og Lillesand torsdag den 14/10. Skipet hadde både tysk og norsk mannskap om bord og santlige omkom.

I pakker med tysk sigarettpapir er det under stamplet fundet en trykt redogjørelse til arbeiderne i krigsindustrien for hvordan sabotasje mot maskinene og maskindelenes blir utføres.

PRESSEKLIPP.

Krigsdepartementet i USA meddeler at Japan i de ni første måneder av 1944 har mistet 6.294 fly og 1.237 skip.

Da den finske befolkningen etter evakueringen vandte tilbake til de befrie distrikter i Nord-Finnland, ble det konstateret at tyskerne i stor utstrekning hadde plassert mine i bl.a. øvener og skerstener. De ble gjort opp ild inntraff voldsomme eksplosjoner. Flere gårder er blitt helt ødelagt og andel personer drept.

Ifølge meldinger fra Moskva er over en halv million sivilpersoner og russiske fanger blitt drøvet i døden av tyskerne i et område omfattende 5 distrikter av Ukraina.

I Kjøbenhavn blir det nå opprettet et kommunalt vaktmannskap på mellom 600 og 800 menn. Vaktmannskapet blir bare bevopnet med battonger. Videre blir det opprettet en utrykningskommando som kan tilkalles ved innbrudd eller ved overfall på gaten.

NYHETERNE SUNDAG.

Vestfronten. V for H jaggen transspringet i Nederland har britiske og kanadiske tropper satt i gang et nytt angrep mot Hartogenbosch. 2. britiske arme avanserte vestover langs to veier, og har nådd 8 og 12 km fra byen. Ved toppen av fremspringet har troppene avansert 1 km. V for Antwerpen er det satt i gang et nytt angrep, og de allierte har trukket seg sammen i Esschen en landsby ved den nederlandske grense. De står nå 12 km S for Rosendal og har avansert 16 km på to dager. I det siste døgn er det tatt 500 fanger. Schalodelommen holder nå på å utslettes. Kanadierne holder halvdel av Breskens og Zebrügge. - Aachen ble erobret fredag. Det meldes at det inntil nå er tatt 11.500 fanger. Amerikanerne fortsetter framrykningen W for Aachen tross heftig motstand. I Belgia fortellingen meldes det om god framgang.

Frankrike. Et stort område i Frankrike, bl. a. Paris, er fra idag under den franske regjeringens kontroll, idet det er skilt ut en innlandssone fra den militære sone. Denne nye innlandssone går V for en linje Boulogne - Ardennes - Rhonedalen til Marseille. 80% av de franske innlandsstyrker, d.v.s. omtrent 1/4 million menn er gått inn i den regulære franske hær for resten av krigen.

Østfronten. Beograd ble befrikk av den røde arme fredag og samme dag erobret Jugoslaviske styrker havnen Dubrovnik. Ifølge de siste meldinger har russiske og romenske tropper befrikk Kragujevac omtrent 100 km S for Beograd. Det var her tyskerne drept 6.000 menn og gutter fordi noen tyske soldater var drept. Russiske tropper nærmer seg nå Budapest fra tre kenter. De har inntatt jernbaneknutepunktet Baja ved Donau. Andre styrker rykker fram langs jernbanen fra Szeged mot Budapest, og en tredje angrepsstyrke rykker fram fra Debrecen, som ble erobret fredag. De rykker også nordover fra Debrecen og holder på å jage tyskerne og ungarene ut fra Satu Mare, den siste by de holder i Transsylvania. - Bombefly fra Italia har angrepet jernbanen i Budapest og Wien og i det nordvestlige Jugoslavia. Det meldes at mineleggingen av Donau har voldt den største forvirring. - Ifølge tyske meldinger skal russiske styrker ha nådd Tilsit. Dette er ikke bekreftet fra Moskva.

Hellas. På det greske fastland nærmer britiske tropper seg Lamia, 116 km NV for Athen. Det første allierte forsyningskip er løst i Perusa. - Lemnos, ved innseilingen til Dardanellene, er befrikk. 400 tyskere ble tatt til fange.

Finnland. Finske tropper forfølger tyskerne langs viken til Petsamo og norskogrensene. I Tornadalen har tyskerne betydelige tap. - Det finsk-russiske selskap i Finland har sendt en hilsen til Stalin. Passkivet er selskapets formann.

Italia. 8. arme har framgang langs Adriaterhavskysten. Caserta er befrikk og troppene har nådd elva Savio over en bred front. Et brudepar etablert på nordsiden av elva. 5. arme har inntatt en rekke stillinger opp i fjellene foran Bologna.

Flyangrep. Godt og vel 1.100 amerikanske bombefly eskortert av 750 jagere angrep i dag industri- og kommunikasjonsnett i Hannover, Braunschweig, Kassel og Hamm. Britiske fly angrep skip på Hagensunds havn torsdag ettermiddag. To forsyningskip ble satt i brand, og to luftvernsskip angrepet. Flyene måtte kraftig luftvernild. Et fly gikk tapt. Britiske fly foretok en inngående etterretning etter skipsfarten langs norskokysten, men fant ingen skip underveis. Russiske fly har angrepet en fiendtlig konvoi i Vangerfjord. Tre skip ble sunket og 14 tyske fly skutt ned.

Churchill kom tilbake til London torsdag ettermiddag.

Stillehavet. Allierte styrker har begynt frigjøringen av Filippinene. Amerikanske styrker gikk onsdag i land på østkysten av Øya Leyte, en av de største øyene i gruppen. De har god framgang og det skal nå være landsatt 100.000 menn, to hyer og to flyplasser er erobret. Amerikanerne kan når de holder disse flyplasser bombe et hvilket som helst sted på Filippinene og japanske konvojer i Det Gulde Hav. To motangrep er avvist. Japanske fly angriper bare i drøyer og i skæringene. Britiske krigsskip har angrepet japanske stillinger på Nicobarøya i Det Indiske Hav, S for Burma.

Norge. Sverre C. Håss fra Fagernes er død i tysk konsentrasjonsleir. Han ble 29 år gammel og var nygift. Han ble sendt til Tyskland 8. september. - Rett til 11. oktober ble et døp tilhørende arbeidstjenesten plyndret for uniformer, redskaper og annet utstyr. AT-fakten ble jaget bort. - Presten Haug i Lovanger er fengslet. Søndag formiddag ble han arrestert hadde han hatt konfirmasjon. MS-presten i byen hadde ingen konfirmanter, og folk tror det er han som står bak arrestasjonen. - Det foreligger nå nærmere anklagelser om arrestasjonen av Legene i Trondheim. De var forelagt et kvingentkrav på 100 kroner til det nazistiske lagoforbund, som de nektet å betale. Legene ble innkalt til konferanse hvor de ble arrestert. Etter å ha sittet et døgn ble alle sluppet ut unntagen en, som ble holdt som gissel. De andre fikk en ukas frist med betingelsen. - I Drammen er det i disse dager foretatt en rekke arrestasjoner. Blant de arresterte er fru advokat Søberg og hennes datter. Advokat Søberg var som det vil erindres en av de omkomne med "Hestfelen".